

They perceive this through their own academic work, describing their own dilemmas and proposing solutions rising from their personal experience. In doing so, they try to give an answer to the question proposed in the title of this book: does the field of applied anthropology transcend the borders of science, or does it only broaden them?

All of these reviewed books confirms that scientists from the Institute of Ethnology of SAS in Bratislava give their attention not only to traditional culture, but also to the current global themes (such as collective identities, memory, religion, minorities or migration) using also new theoretical and methodological trends and approaches.

References

- Hlinčíková, Miroslava, Martina Sekulová. 2015. *Integrácia ľudí s medzinárodnou ochranou na Slovensku: Hľadanie východísk* [Integration of People under International Protection in Slovakia: Seeking Solutions]. Bratislava: IVO (Institute for Public Affairs), 181 pp.
- Podolinská, Tatiana, Tomáš Hrustič, eds. 2016. *Čierno-biele svety. Rómovia v majoritnej spoločnosti na Slovensku* [The Black and White Worlds. Roma people in the Majority Society in Slovakia]. Bratislava: Veda, 595 pp.
- Šusterová, Ivana. 2015. *Život olašských žien* [The Life of Wallachian Women]. Bratislava: Veda, 168 pp.
- Lutherová, G. Soňa, Miroslava Hlinčíková Miroslava, eds. 2016. *Za hranicami vedy? Aplikovaná antropológia v spoločnosti*. [Beyond the Borders of Science? Applied Anthropology in Society]. Bratislava: Veda, 167 pp.
- Voľanská, Ľubica. 2016. „V hlave tridsať, v krížoch sto“. *Starnutie v autobiografiách v Bratislave a Viedni* [„Old Bodies, Young Minds“. Ageing in Autobiographies from Bratislava and Vienna]. Bratislava: Veda, 223 pp.

Vladimír Potančok

Miroslava Lukić Krstanović and Mirjana Pavlović, “Ethnic Symbols and Migrations: Serbian Communities in USA and Canada”, Belgrade, 2016, Institute of Ethnography SASA, Special Editions 87 - Ethnological Series, Book 85

Мирослава Лукић Крстановић и Мирјана Павловић, „Етнички симболи и миграције: Српске заједнице у САД и Канади“, Београд, 2016, Етнографски институт САНУ, Посебна издања 87 – Етнолошка библиотека, књ. 85.

Сећам се врло добро, биле смо младе сараднице Етнографског института САНУ, када су Мими и Мира, средином 80-их година прошлог века, добиле могућност да крену пут Америке и Канаде да истражују етнички идентитет и пратеће етничке и културне симболе, друштвени живот и организације српских иселјеника. Било је то у оквиру пројекта „Етнолошка студија српске емиграције и

етничких мањина“, који је од 1981. године водио др Душан Дрљача. Помало сам им завидела на таквој јединственој прилици која се до тада није указивала српским етнологима, на екстраваганцији таквог теренског рада, на особеном искуству које их чека на прекоокеанском путу, на животној и научној авантури, а помало им и нисам завидела, имајући на уму обим и тешкоћу задатка који их чека. Како и саме у уводу кажу – био је то за њих велики изазов, за који су почеле озбиљно да се спремају, и даље не баш сасвим свесне шта их све тамо чека и како ће обавити теренски рад у моћним мегаполисима. Но, вратиле су се с прегршт материјала и написале књиге: Мирослава Павловић „Срби у Чикагу – проблем етничког идентитета“ 1990. године, а Мирослава Лукић Крстановић „Срби у Канади – живот и симболи етничког идентитета“ 1992. године. Две озбиљне књиге, два пионирска рада у оквиру тадашње српске али и југословенске етнологије о емиграцији и о тзв. прекоокеанској дијаспори, два иновативна истраживања, претече данас већ етаблиране и актуелне антропологије миграција. А то су били, истичем, „само“ њихови магистарски радови!

И добро је што су Мими и Мира у свом уводном поглављу подсетиле на почетке проучавања етницитета и етничког идентитета емиграната, како у српском тако и у некадашњем југословенском оквиру, указујући, с правом, да се не може стално „почињати из почетка“ и правити се да не знамо, да се не сећамо, да су неке теме и истраживања већ раније рађена, а књиге и научни чланци о питањима емиграције давно објављени.

Нико од нас, тада, није могао ни да претпостави да ће то уједно бити први али и последњи пут, ево већ 30 година, да је нека домаћа научна институција подржала, а министарство одвојило извесна финансијска средства за таква истраживања, и притом их повери младим истраживачицама. Иако је Мира сама платила свој пут у Чикаго, а становала код родбине, док је Мими имала средства за једва пола свог временаведеног у Торонту, док су другу половину њеног боравка финансирали родитељи, ипак морам да кажем, без неке жеље да глорификујем то време, да је то била изванредна прилика која се, нажалост, до данас, више никоме од нас није на тај начин указала. То такође значи да су те књиге биле, и остале, у оквиру српске етнолошке и антрополошке науке, први научно прикупљен и анализиран материјал и сведочанство о животу чланова српске емиграције у Америци и Канади. Нажалост, није више било могућности ни за каква поновљена истраживања која би допунила, иновирала или оповргла део њихових пионирских научних резултата.

Стога, књига „Етнички симболи и миграције“ представља вредан пажње и хвале подухват ауторки и Етнографског института САНУ да објаве ревидиран и на енглески језик преведен материјал из њихових ранијих књига, чиме се широј јавности даје увид и могућност сазнања о резултатима домаћих научних истраживања. Књига представља здружени напор, паралелно ишчитавање резултата до којих су дошле Мими и Мира, компарацију материјала по посебно издвојеним темама: о имиграционим политикама САД и Канаде, о емигрантском окружењу, о друштвеном животу, социјалној хијерархији емигранатских група, о животу исељеничких колонија, о религијском животу, о различитим симболима етничког идентитета, те емигрантским животним причама и митовима.

Док читамо књигу, препознајемо њихове посебне рукописе, различите начине размишљања, поступке анализе, различита искуства. Ауторкама није била намера

да усагласе своја истраживања, за тим није ни било потребе. Важно је било дати паралелни увид у њихова научна истраживања, упоредити резултате, дати свему томе и лични печат и субјективни доживљај. У међувремену је, у светским размерама, нарасла и теоријско-методолошка литература о проблемима и карактеристикама миграција, што им је омогућило да провере и, по потреби, иновирају своја давна, почетна теоријска сазнања и методолошка опредељења.

Једино поглавље књиге које су заједно потписале јесте уједно и завршно поглавље, које најпре конструише етнички и емигрантски мит на основу животних прича, а потом га структурално деконструише и тумачи базичне опозиције и значења емигрантског мита, који се развија по шеми обреда прелаза кроз фазе путника, странца и емигранта. Оно о чему тај мит говори представља универзалну емигрантску матрицу која прича причу о сусрету различитих култура, обичаја, језика, схватања и навика, о настојањима да се те разлике умање са циљем да емигранту обезбеде самопоштовање и сигурност у сопствене вредности, и уједно пружи основа за прилагођавање новим околностима и новој околини. Но, као и сваки мит, ни овај не успева да разреши основну контрадикцију миграната прве генерације: осећај вечитог странствовања и носталгије за родном грудом.

Ова књига нема закључак у правом смислу те речи, не само зато што се мигрантске приче могу увек изнова причати и проучавати, већ и зато што ауторке остављају своја истраживања отвореним за нова сазнања и нова промишљања увек актуелног и надасве сложеног односа на релацији Ја–Ми–Они.

Да ли ће наша истраживања миграција остати само на нивоу научног дискурса који занима посвећену мањину или ће наићи на шири јавни одјек и подршку, а можда и друштвену корист и практичну примену – не знам, не умет да кажем. Али знам да шаренолика и болно бројна српска мигрантска заједница или дијаспора – од првих иселеника крајем 19. и почетком 20 века, преко послератних политичких емиграната, па економских емиграната, популарно званих гастарбајтери, преко избеглица и азиланата па до савременог феномена „одлива мозгова“ – заслужује сваку научну и друштвену пажњу и проучавање.

Драгана Антонијевић

Јелена Васиљевић, „Антропологија грађанства“

Институт за филозофију и друштвену теорију Београд – Mediterran Publishing. Нови Сад 2016.

Др Јелена Васиљевић, научна сарадница са Института за филозофију и друштвену теорију, добила је награду за књигу *Антропологија грађанства* поводом 70 година Етнографског института САНУ. Велики научни допринос ове књиге, настале из докторске дисертације, огледа се у аналитичком и систематичном објашњењу појма грађанства (*citizenship*), као и у указивању на тенденцију културализације грађанства.